

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัล: พลิกโฉมการศึกษา

ชัยมงคล แก่นโท^{1*} มัทนา ขุนศรี² จิตมา วรณศรี³

¹ โรงเรียนนาเฉลียงพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

² โรงเรียนนาเฉลียงพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ, chaimongkol.g5@gmail.com

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิชาการ	บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา
คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเรียนรู้; ยุคดิจิทัล; สถานศึกษา	เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาในทุกมิติ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีคุณลักษณะและทักษะที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน โดยองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัล จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 2) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ดิจิทัล 3) การขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงดิจิทัล 4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงระบบ และ 5) การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาศักยภาพองค์กรอย่างยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความโปร่งใส และการเข้าถึงข้อมูล ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคลากร และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง
วันที่รับบทความ: 21 เมษายน 2568	
วันที่แก้ไข: 25 พฤษภาคม 2568	
วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 1 มิถุนายน 2568	

The Digital-Age Learning Leadership in: Transforming Education

Chaimongkol Kaentho^{1*} Mattana Khunsree² Jitima Wannasri³

1 Nachaliang Phittayakom School, The Secondary Education Service Area Office Phetchabun

2 Nachaliang Phittayakom School, The Secondary Education Service Area Office Phetchabun

3 Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok

* Corresponding author, chaimongkol.g5@gmail.com

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p><i>Academic article</i></p> <p>Keywords: Learning Leadership; Digital Era; School</p> <p><i>Received: 21 April 2025</i> <i>Revised: 25 May 2025</i> <i>Accepted: 1 June 2025</i></p>	<p>This article aims to guideline for the digital-age learning leadership of school administrators, who play a crucial role in driving educational development. As technological advancements significantly impact all dimensions of the education system, school administrators must possess characteristics and skills that respond effectively to rapid changes. The components of digital-age learning leadership, derived from the study, analysis, and synthesis of academic perspectives, can be summarized into five key elements: 1) personal learning mastery, 2) digital learning networks, 3) digital transformation, 4) systematic human resource development, and 5) creative thinking and innovation. These elements serve as a critical foundation for the sustainable development of organizational capacity. In terms of management, school administrators should apply technology into the administration of the school, including academic affairs, budget administration, personnel management, and general administration to enhance efficiency, transparency, and data accessibility. This approach promotes lifelong learning among staff and cultivates an organizational culture that embraces change and continuous innovation.</p>

บทนำ

ปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้มีการนำเทคโนโลยีมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอย่างรวดเร็วในหลายรูปแบบของการผลิต กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม การค้า การบริการ รวมไปถึงการศึกษาทั่วทุกภูมิภาคของโลก โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่ดิจิทัลเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางด้านจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริหารจัดการ ซึ่งเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญก่อให้เกิดข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้สอน ผู้เรียน ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนให้เท่าทันเทคโนโลยี การเรียนการสอนในปัจจุบันจึงเป็นการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นด้านกิจกรรม การสื่อสาร หรือการปฏิสัมพันธ์เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมาย (เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม, 2563)

ยุคดิจิทัล (Digital age) เป็นยุคของเทคโนโลยีที่มุ่งเน้นการใช้อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในทำให้การสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ทำได้อย่างรวดเร็วและไม่มีข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลา (กะรัต ทองใสพร และคณะ, 2566) มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน ทั้งการสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็วไร้ข้อจำกัด ทำให้ผู้คนสามารถพัฒนาตนเองและแบ่งปันความรู้สู่สังคมได้อย่างทั่วถึง รวมถึงสร้างโอกาสในการเชื่อมต่อเครือข่ายระดับโลกผ่านอินเทอร์เน็ต และยังส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลง สร้างแนวทางวิธีการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนแนวใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีทักษะสำคัญในอนาคตและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (จิตติมา วรรณศรี, 2564) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมองการณ์ไกล มุ่งเน้นการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการบริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ตระหนักและรู้เท่าทันถึงการพลิกผันของเทคโนโลยีและนวัตกรรม และให้การสนับสนุนตามความเหมาะสมของสถานการณ์ (พีรธร บุญยรัตพันธุ์, 2564) เพื่อยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการบริหารและการเรียนการสอน ระบบการศึกษาของประเทศควรเปลี่ยนผ่านสู่การศึกษาแบบดิจิทัล โดยมุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม

เทคโนโลยีดิจิทัลยังมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุก ๆ ด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) (มฤดี เฟิงสง่า และมัทนา วังถนอมศักดิ์, 2566) เพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลการบริหารและการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 ด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้ระบบฐานข้อมูลการบริหารและการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในหมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีการศึกษา ให้สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัลจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขับเคลื่อนการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของสังคมยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ความหมายภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

ภาวะผู้นำการเรียนรู้

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็วส่งผลต่อรูปแบบการศึกษา ระบบการบริหารจัดการ รวมทั้งรูปแบบการปฏิบัติงาน ได้มีการอธิบายภาวะผู้นำการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ดังนี้

ภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารยุคใหม่ที่ต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของทุกคนในองค์กร ซึ่งเป็นกระบวนการสนับสนุนการเรียนรู้และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาวัฒนธรรม ผ่านการแบ่งปันและเชื่อมโยงระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในและนอกระบบการศึกษา (กนกอร สมปราษฎ, 2560) ผู้นำการเรียนรู้ต้องมีพฤติกรรมที่เน้นการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาตนเองและบุคลากร สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการเรียนรู้เป็นทีม เพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียน (ลักษวงษ์ จิระสุวรรณภักดี และคณะ, 2566) และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้จากภายในผ่านการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากภายนอกผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น (Storey, 2011) ซึ่งการเรียนรู้เหล่านี้จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเมื่อผู้นำการเรียนรู้สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในบริบทขององค์กรการศึกษา

ในการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลได้กลายเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในทุกมิติ โดยเฉพาะในด้านการสื่อสารและการเรียนรู้ เทคโนโลยีดิจิทัลได้ช่วยให้การสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้สามารถเกิดขึ้นได้แบบไร้ขีดจำกัดผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วโลก ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาโดยไม่ถูกจำกัดด้วยสถานที่หรือเวลา วีรภัทร รุ่งโรจน์ นภาดล ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง และสุวิทย์ ภาณุจารี (2567) กล่าวว่า ยุคดิจิทัลคือช่วงเวลาและเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ทำให้การสื่อสารและการส่งข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้สะดวก อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงข่าวสาร ภาพ และวิดีโอได้ทุกที่ทุกเวลา ยังช่วยให้ครู อาจารย์ และนักเรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ (กะรัต ทองโสพร และคณะ, 2566) ทั้งนี้ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ได้จำกัดเพียงแค่ด้านการศึกษา แต่ยังรวมถึงระบบเศรษฐกิจและกระบวนการผลิตที่ถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรกลและปัญญาประดิษฐ์ ทำให้เกิดการลดบทบาทของแรงงานมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่ายุคดิจิทัลไม่เพียงแต่ทำทลายการปรับตัวของมนุษย์ แต่ยังเปิดโอกาสให้สังคมก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัล หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแบ่งปันความรู้ การสื่อสาร การสร้างแรงบันดาลใจ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันและแสวงหาความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคคลและองค์กรบนแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อยกระดับคุณภาพและนวัตกรรมขององค์กรในยุคดิจิทัล

องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลกำลังปฏิวัติโลกการศึกษา ภาวะผู้นำการเรียนรู้แบบดั้งเดิมไม่เพียงพออีกต่อไป ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน ลักษวงษ์ จิระสุวรรณภักดี สมชาย เทพแสง และสนั่น ประจงจิตร (2566) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัล โดยชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นแสวงหาความรู้อยู่เสมอ
- 2) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงผู้คนผ่านช่องทางดิจิทัลต่าง ๆ
- 3) การส่งเสริมการเรียนรู้เป็นทีมที่เปิดกว้างต่อมุมมองใหม่ ๆ

4) การเปลี่ยนแปลงดิจิทัลที่นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร และ 5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบที่ตอบสนองความต้องการขององค์กรในยุคดิจิทัล ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 5 ประการนี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการปรับตัวของผู้นำในยุคดิจิทัลที่ไม่เพียงเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองและการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร แต่ยังคงครอบคลุมถึงการพัฒนาความร่วมมือและศักยภาพของทีมงานอย่างเป็นระบบ เมื่อพิจารณาจากมุมมองที่หลากหลายเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การเรียนรู้ยุคดิจิทัลยังมีอีกหลายแง่มุมที่เน้นองค์ประกอบหลักในเชิงสร้างสรรค์และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม การมองภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัลจากมุมมองที่หลากหลายทำให้เห็นหลากหลายมุมมองซึ่งในองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคใหม่ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์ที่เป็นรากฐานของนวัตกรรม 2) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย และ 3) การเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับบริบทยุคใหม่ (บรรจง วันทา และเสนห์ คำสมหมาย, 2567) ซึ่งสอดคล้องกับ จิตินา วรณศรี (2564) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในมุมมองที่เน้นความสำคัญของทักษะทางเทคโนโลยี ความฉลาดทางสังคม ทักษะการเรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรม และการจัดการองค์กรทั้งระบบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการบูรณาการทั้งทักษะด้านเทคโนโลยีและทักษะทางสังคมเข้าด้วยกัน

ผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัลจึงไม่ใช่เพียงผู้ที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี แต่ยังต้องเป็นผู้ที่สามารถเชื่อมโยงโลกดิจิทัลกับมิติความเป็นมนุษย์ เป็นทั้งนักคิด นักสร้างสรรค์ นักเชื่อมโยงเครือข่าย และนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไปพร้อม ๆ กัน ทำให้สถานศึกษาสามารถรับมือกับความท้าทายในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน และพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกอนาคต ท่ามกลางความผันผวนและไม่แน่นอนของโลกยุคใหม่ การเข้าใจและพัฒนาองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัลจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะไขประตูสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งผู้นำการศึกษายุคดิจิทัลต้องเป็นมากกว่า "ผู้บริหาร" แต่ยังคงเป็น "ผู้สร้างแรงบันดาลใจ" "ผู้ออกแบบนวัตกรรม" และ "ผู้เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ" ไปพร้อมกัน ในยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากแนวคิดของ ลักขวงษ์ จิระสุวรรณภักดี สมชาย เทพแสง และสนั่น ประจงจิตร (2566) บรรจง วันทา และเสนห์ คำสมหมาย (2567) และจิตินา วรณศรี (2564) ผู้เขียนได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดนักวิชาการดังกล่าวสรุปเป็นองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัล 5 องค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Personal Learning Mastery) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีความใฝ่รู้และสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรเรียนรู้และพัฒนาทักษะตามความถนัดและความสนใจ
2. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Networks) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ส่งเสริมความร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ในทีมงาน
3. การขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงดิจิทัล (Digital Transformation) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้และบริหารจัดการองค์กร สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงดิจิทัลที่เหมาะสม
4. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงระบบ (Systematic Human Resource Development) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการที่หลากหลายและทันสมัย เช่น การฝึกอบรม การสร้างแรงจูงใจ และการให้คำปรึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากรให้ตอบโจทย์องค์กร

5. การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creative Thinking and Innovation) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถคิดสร้างสรรค์ พัฒนานวัตกรรม และจัดการองค์กรทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในบริบทของยุคดิจิทัล

การขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ภาวะผู้นำการเรียนรู้

มีนักวิชาการได้อธิบายแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยใช้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ ดังนี้ จิตินา วรณศรี (2564), ทินกร เผ่ากันทะ และกัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์ (2565) และปัทมาภรณ์ ธรรมฐิติพงษ์ และคณะ (2566) ได้อธิบายถึงแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยใช้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ มุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารงานในสถานศึกษา 4 ด้าน ไว้ดังนี้

1. **ด้านการบริหารวิชาการ** จำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาตนเองและการใช้เทคโนโลยีมาขับเคลื่อนการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Personal Learning Mastery) ที่ใฝ่รู้และสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในองค์กรเรียนรู้และพัฒนาทักษะตามความถนัดและความสนใจ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น และผู้บริหารสถานศึกษายังต้องมีบทบาทในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงดิจิทัล (Digital Transformation) โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านหลักสูตร การประเมินผล และการควบคุมคุณภาพการศึกษา วางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิเคราะห์ผ่านเทคโนโลยี เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน การหลอมรวมองค์ประกอบเหล่านี้จะทำให้การบริหารวิชาการสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงในโลกยุคดิจิทัล

2. **ด้านการบริหารงบประมาณ** จำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่สามารถผสมผสานความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้การจัดสรรและใช้งบประมาณเกิดประโยชน์สูงสุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผน การจัดการ และการติดตามผลการใช้งบประมาณอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้เกิดการคิดริเริ่มแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดหาทรัพยากรและจัดทำแผนงบประมาณผ่านองค์ประกอบของการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creative Thinking and Innovation) เช่น การออกแบบระบบการจัดเก็บข้อมูลทรัพยากรในรูปแบบออนไลน์ หรือการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูลสู่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงระบบ (Systematic Human Resource Development) ยังมีส่วนสำคัญในการยกระดับทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ เช่น การจัดอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการวางแผนและควบคุมงบประมาณ การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรตระหนักถึงการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใสและมุ่งเน้นผลลัพธ์ จากที่กล่าวมานี้จะช่วยขับเคลื่อนการบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรและชุมชนอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

3. **ด้านการบริหารงานบุคคล** ควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งระหว่างบุคลากรภายในและภายนอกองค์กร โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงบทบาทของภาวะผู้นำการเรียนรู้ผ่านองค์ประกอบของการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Networks) ซึ่งช่วยส่งเสริมความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลบุคลากรอย่างเป็นระบบจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา

สามารถวางแผนพัฒนาทักษะของบุคลากรได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น อาทิ การจัดกิจกรรมอบรม สัมมนา หรือเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลจะเป็นการขยายเครือข่ายทางวิชาชีพ เพิ่มโอกาสในการพัฒนา ศักยภาพของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล

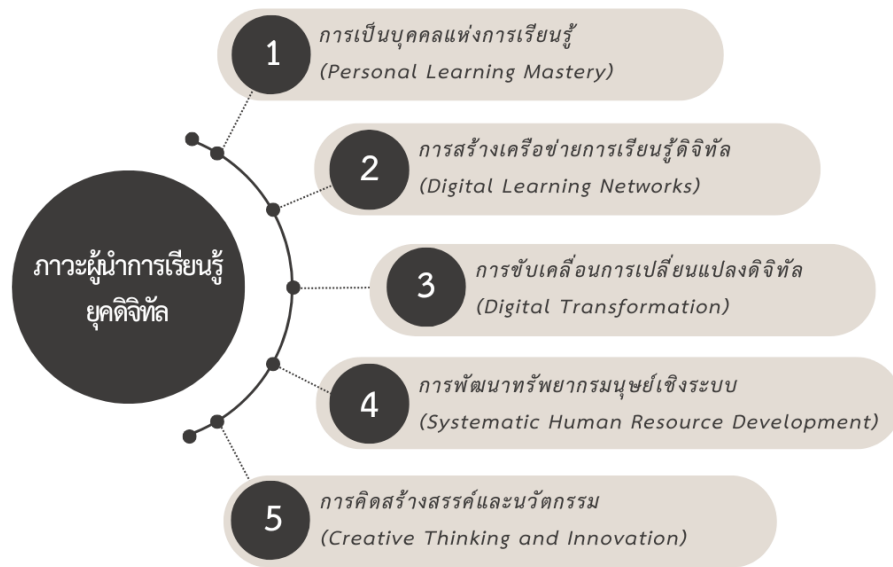
4. ด้านการบริหารทั่วไป จำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการทำงานภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงบทบาทของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Personal Learning Mastery) เป็นการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบฐานข้อมูลกลาง การจัดการ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และการประสานงานผ่านระบบดิจิทัล เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างคล่องตัว และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังต้องขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงดิจิทัล (Digital Transformation) ด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ปรับปรุงกระบวนการบริหารให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร เช่น การใช้งาน ระบบ Smart Area สำหรับการบริหารงานเอกสารและงานธุรการทั่วไป จากที่กล่าวมานี้จะช่วยลดขั้นตอนที่ ซ้ำซ้อน เพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงาน และยกระดับคุณภาพของระบบบริหารจัดการทั่วไปภายใน สถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

บทสรุป

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัลเป็นหัวใจสำคัญของการพลิกโฉมการศึกษา ไม่เพียงแต่การนำเทคโนโลยี เข้ามาใช้ แต่เป็นการเปลี่ยนแนวคิด กระบวนการ และวัฒนธรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้อง กับโลกยุคใหม่ ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงนี้มีหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการยกระดับคุณภาพ การเรียนรู้ของนักเรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เข้าถึงง่าย และตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน การบริหารงานที่มีความแม่นยำ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ด้วยระบบดิจิทัล การเสริมสร้างศักยภาพ ของบุคลากรในองค์กรให้สามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง การสร้างระบบการทำงานที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ประกอบด้วย การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ดิจิทัล การขับเคลื่อน การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงระบบ และการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรการศึกษา ในหลักการบริหารและการจัดการด้านเทคโนโลยี การศึกษาในยุคดิจิทัลต้องครอบคลุมทุกด้านของการบริหาร ได้แก่ การบริหารงานวิชาการที่เน้น การใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ การบริหารงบประมาณด้วยระบบดิจิทัลที่โปร่งใส การบริหารงานบุคคลผ่านระบบสารสนเทศที่ทันสมัย และการบริหารงานทั่วไปที่สนับสนุนระบบจัดเก็บข้อมูล และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งการส่งเสริมภาวะผู้นำการเรียนรู้ยังต้องควบคู่ไปกับการ สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน และใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนา อย่างยั่งยืน ทั้งหมดนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัลที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ทันสมัย และสามารถนำเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งจะทำให้ สถานศึกษากลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีชีวิต มีพลวัต และสามารถตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของโลก ยุคดิจิทัล ดังนั้นภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัลเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญที่ในการทำให้การศึกษาสามารถ ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

องค์ความรู้ใหม่

ตามภาพสรุปได้ว่า จากแนวคิดของ ลักษณะวิจิระสุวรรณภักดี สมชาย เทพแสง และสนั่น ประจงจิตร (2566) บรรจง วันทา และเสนห์ คำสมหมาย (2567) และจิตติมา วรณศรี (2564) ผู้เขียนได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดนักวิชาการดังกล่าวสรุปเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 องค์ประกอบ เป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำพาองค์กรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล สร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา และพัฒนาทั้งตนเองและบุคลากรให้มีศักยภาพสูงขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและความสำเร็จของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราษฎย์. (2560). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. คลังนานาวิทยา. กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กะรัต ทองใสพร และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 6(2), 261-270.
- เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2563). เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สำหรับการวิจัยทางการศึกษาในการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล. โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- จิตติมา วรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- ทินกร เผ่ากันทะ และกัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์. (2565). แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 4(2), 37-45.
- บรรจง วันทา และเสนห์ คำสมหมาย. (2567). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 12(5), 1838-1852.

- ปัทมาภรณ์ ธรรมฐิติพงษ์ และคณะ. (2566). แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 11(43), 43-53.
- พีรธร บุญยรัตพันธุ์. (2564). *การพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหาร*. โฟกัส พรินติ้ง.
- มลฤดี เพ็งสง่า และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2566). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*, 24(2), 162-175.
- ลักขวงษ์ จิระสุวรรณภักดี สมชาย เทพแสง และสนั่น ประจงจิตร. (2566). ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. *วารสารร่มพฤษภ มหาวิทยาลัยเกริก*, 41(2), 219-239.
- วีรภัทร รุ่งโรจน์นภาดล ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง และสุวิทย์ ภาณุจारी. (2567). องค์กรแห่งความสุขในยุคดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 7(2), 159-174.
- Storey, J. (2011). *Leadership in Organizations : current issue and key trends* (2nd ed.). Taylor & Francis.